

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT: NATIONAL FEATURES AND WORLD TRENDS

**Anna Datsenko, Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor**

**Iryna Hladii, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor**

**Liudmyla Maister, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor**

*Vinnitsia Institute of Trade and Economics
of State University of Trade and Economics
Vinnitsia, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-242-5-38>

INTERNAL CONTROL SYSTEM OF INSURANCE COMPANIES

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Налагодження системи внутрішнього контролю діяльності підприємств страхування повинно бути направлено не тільки на виявлення помилок поточної сфери господарювання, а й на встановлення ефективності дій персоналу з метою внесення коригуючих дій. Отже, систему внутрішнього контролю можна розглядати як процес, що здійснюється менеджментом страховика з метою отримання інформації щодо ефективності та раціональності дій співробітників, достовірності даних фінансової та управлінської звітності з однозначним дотриманням норм чинних законодавчо-нормативних актів.

Проведений аналіз спеціальної літератури дозволив зробити висновки, що основні аспекти налагодження системи контролю досліджені в працях вітчизняних і зарубіжних учених – І. Ансоффа, П. Друкера, О. Карминського, Т. Коупленда, Р. Манна, М. Мескона, А. Томпсона, О. Терещенка, Е. Уткіна, А. Ханна та ін. В той же час, система контролю страхових компаній в умовах економічної нестабільності вимагає подальшого дослідження.

Важливим питанням постає виокремлення об'єктів внутрішнього контролю, оскільки вони визначаються його цілями і завданнями. Основними об'єктами внутрішнього контролю є стан ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, фінансова звітність, стан активів підприємства і джерел їх утворення, забезпеченість підприємства власними обіговими коштами, забезпеченість власними засобами; платоспроможність і фінансова стійкість, система управління підприємством; робота економічних і технічних служб, сплата податків підприємством; господарські процеси, тощо [1]. Одним з найважливіших аспектів діяльності внутрішнього аудиту є визначення та аналіз можливих зовнішніх і внутрішніх ризиків при розробці та впровадженні нових проєктів, а також розробки рекомендацій, що дозволяють знизити рівень ризику або мінімізувати можливі втрати.

Особливість організації системи внутрішнього контролю в страховій компанії полягає в тому, що в головному офісі знаходяться всі інституціональні відділи, які здійснюють внутрішній контроль, а відділи продаж страхових послуг (регіональні, міські, обласні) реалізують функціональний контроль та самоконтроль безпосередньо на місцях. У цьому зв'язку на рис. 1 нами узагальнено основні суб'єкти внутрішнього контролю страховика.

Рис. 1. Основні суб'єкти внутрішнього контролю страхової компанії

Як видно з рис. 1, суб'єктами внутрішнього контролю страхової компанії є управлінський персонал (директори, начальники різних відділів), спеціальні служби (спостережні ради, ревізійні комісії, відділи внутрішнього аудиту) та обліковий персонал, а саме відділ бухгалтерії [2]. Тобто, така організація внутрішнього контролю страхової компанії потребує визначення повноважень та обов'язків кожного із суб'єктів, що доцільно визначати виходячи із форм внутрішнього контролю.

Форми організації внутрішнього контролю залежать від багатьох чинників, перш за все, від розмірів підприємства, його структури. На великих підприємствах страхової діяльності контрольні функції можуть бути покладені на самостійні структурні підрозділи, наприклад, відділи внутрішнього аудиту, фінансів, планування тощо. На малих і середніх підприємствах, що не мають самостійних служб контролю, відповідні функції виконують бухгалтери, плановики, інвентаризаційна комісія, інженери та інші уповноважені керівником (засновником) підприємства особи [3]. Отже, суб'єктами внутрішнього контролю являються особи, групи осіб, відділи, служби та інші структурні підрозділи, які застосовують контрольні дії по відношенню до об'єктів внутрішнього контролю відповідно до прав та обов'язків, які передбачені посадовими інструкціями.

Вивчаючи склад методів та методичних прийомів внутрішнього контролю в страховій діяльності, вважаємо, що можна об'єднати їх за такими класифікаційними ознаками:

1) загальнонаукові методи (індукція, дедукція, аналогія, аналіз, синтез, абстрагування, конкретизування, порівняння);

2) методи документального контролю (перевірка по суті; нормативно-правова перевірка; формальна перевірка; аналітична та арифметична перевірки; перевірка бухгалтерських проведень; зустрічна перевірка та взаємний контроль; хронологічна перевірка записів; контрольне порівняння кількісного сумового обліку);

3) методи фактичного контролю (інвентаризація, обстеження, експеримент, контрольні заміри, лабораторний аналіз, опитування, спостереження, логічне дослідження операцій, отримання письмових пояснень та довідок);

4) розрахунково-аналітичні методи (моделювання, фінансового аналізу, статистичні та математичні, економетричні, аналітичні) [2].

Таким чином, контроль виступає основним елементом системи управління підприємством. Такі основні функції управління як планування, організацію та мотивацію потрібно поєднувати із

внутрішнім контролем. Жодна із зазначених функцій не здатна самостійно здійснювати сам процес управління діяльністю підприємства страхування, і тільки можливість їхнього поєднання у визначеній послідовності розкриває економічний зміст та цілі управління на підприємстві.

Література:

1. Коблянська І. О., Сіренко А. А., Коблянська Г. Ю. Методика і організація обліку та внутрішнього контролю запасів підприємства в системі управління активами. *Modern Economics*. 2018. № 7. С. 85–97.

2. Кошкарів С. А., Бачинський В. І., Куцик П. О. Внутрішньогосподарський оперативний облік і контроль у системі управління діяльністю виробничих підприємств : монографія. Чернівці : Золоті Литаври, 2012. 264 с.

3. Меліхова Т. О., Троян О. В., Лауреанті Д. С. Удосконалення методики внутрішнього контролю витрат на виробництво для підвищення економічної безпеки підприємства. *Агросвіт*. № 3. 2019. С. 34–41.